

DOI 10.26886/2414-634X.1(20)2018.7

UDC: 377.352

HISTORICAL BACKGROUND TO THE PROBLEM OF MODERN VOCATIONAL EDUCATION

Y. N. Lymareva, PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Loutsuk O. A.

Donbass State Pedagogical University, Ukraine, Slavyansk

In the article, based on the analysis of historical sources, the causes of sectorial diversity are identified in the professional training of agricultural specialists and the possible ways of overcoming in modern educational institutions are identified. On the basis of the analysis of historical sources, the main causes of the problem are identified, namely, the disparity of the curriculum and the lack of sufficient competence of teachers of general education disciplines in the specialized field. Awareness of the practical significance of the material by teachers will ensure the formation of conscious knowledge and skills of their practical application in further professional activities in agriculture. In order to qualitatively organize, the educational process in physics in specialized schools, teachers should use case studies on the profile of education, practical tasks, experiments and experimental tasks. A clear understanding of the personality of the practical significance of the educational material greatly increases the level of its conscious attitude to the process of learning and mastering the skill of a particular professional activity.

Key words: consciousness, education, teacher, question, experiment, activity, profile.

*кандидат педагогічних наук, доцент, Лимарєва Ю. М., Луцюк О. А.
Історичне підґрунтя проблеми сучасної професійної освіти / ДВНЗ*

*«Донбаський державний педагогічний університет», Україна,
Слов'янськ*

У статті на основі аналізу історичних джерел визначено причини галузевої розрізненості у професійній підготовці фахівців та встановлено можливі шляхи подолання у сучасних навчальних закладах. На основі аналізу історичних джерел встановлено основні причини виникнення проблеми, а саме: розрізненість навчальних програм та відсутність достатньої компетенції викладачів загальноосвітніх дисциплін у напрямку підготовки. Усвідомлення практичної значущості матеріалу педагогами забезпечить формування свідомих знань та навичок їх практичного застосування у подальшій професійній діяльності. З метою якісної організації навчального процесу з фізики у профільних навчальних закладах викладачі мають використовувати тематичні приклади за профілем навчання, практичні профільні задачі, різні види експерименту та експериментальні задачі. Чітке розуміння особистістю практичної значущості навчального матеріалу значною мірою підвищує рівень її свідомого ставлення до процесу навчання та опанування майстерністю конкретної професійної діяльності.

Ключові слова: свідомість, навчання, педагог, запитання, експеримент, активність, профіль.

Вступ. Організація навчання у сучасних професійних закладах освіти, нажаль, не є цілісним процесом формування спеціалістів. Причин тому багато, але головнішою з них виступає відсутність безпосереднього зв'язку між спеціальними та загальноосвітніми дисциплінами, що викладаються у навчальних закладах. Така віддаленість породжує та зрощує нерозуміння та неусвідомлення учнями важливості, взаємозалежності та цілісності отримання професійної освіти. Не є

виключенням і сільськогосподарські училища. Навчання у таких закладах передбачає безпосереднє спілкування з природою, використання її особливостей, законів та закономірностей у професійній діяльності. Нажаль, сучасний стан можна порівняти із станом освіти другої половини XIX століття, коли сільському господарству катастрофічно не вистачало слухняної робочої сили, а провідна освітянська еліта могла втілювати свої педагогічні переконання в життя лише потайки від можновладців. Аби розібратися у сучасній ситуації, зробити висновки та необхідні сучасні коригування, розглянемо детальніше особливості стану освіти зазначеного періоду.

Формулювання мети та завдань. На основі аналізу історичних джерел визначити причини галузевої розрізненості у професійній підготовці фахівців та встановити можливі шляхи подолання у сучасних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу статті. Аналіз історико-педагогічної літератури свідчить, що ключовим у формуванні стійкого авторитарного підходу до організації професійної освіти, що панував кілька століть поспіль, стало перебування освітян не лише під пильним наглядом управлінців, але й під жорстким впливом непрофесіоналів. Така ситуація дозволяла лише потайки проводити самостійну наукову та викладацьку роботу, націлену на зростання освітньо-професійного рівня народу та виводу освіти в цілому на новий рівень завдяки оновленню підходів до організації навчання [1].

У навчально-виховному процесі є система знань, які застосовуються в житті, педагог – людина, що має знання та вміє їх застосувати і студент (учень), який знаходиться на початку свого шляху до професійних знань. Можемо стверджувати, що справжній педагог пройшов певні сходинки до знань і знає як треба рухатися, щоб пройти шлях з меншими витратами сил та отримати максимальну професійну

користь. Студент (учень) сприймає і робить те, що пропонує педагог, а відповідно, і прямує до педагога. Звідси можливі 2 позитивні результати: або студент (учень) усвідомлює знання, або сприймає їх «на віру». В обох випадках він досягає мети – набуває певних професійних знань та навичок. Такий підхід найбільш продуктивний на перших етапах навчання. Якщо ж у процесі навчання виявляється несприйняття педагога, тоді студент (учень) «стрибає» із 1-ї сходинки на 2-гу, а потім у зворотному напрямку. Таким чином спрямована швидкість руху до поставленої мети значно зменшується.

З огляду на результативність навчання XIX століття можна стверджувати, що освітяни абсолютно чітко усвідомлювали низький ККД авторитарного навчання. Тому «потаїки та пошепки» намагалися залучати студенство до різноманітних проявів активності у навчанні. До мети можна прийти різними шляхами. Може бути кращий, легший шлях, але не може бути однозначно найкращого та найлегшого. Ці поняття суб'єктивні. Але проблема полягає в тому, що студент (учень) часто навіть не бачить і не бажає бачити інших шляхів розв'язання проблеми. Таким чином, формується людина-«машина». В ній були зацікавлені правлячі «верхи» XIX століття.

Метою вивчення кожної навчальної дисципліни у сучасних навчальних закладах є не лише накопичення певної системи знань, а, перш за все, осмислення особистістю зав'язків між навчальним матеріалом різних предметів в аспекті професійної освіти та їх застосування у подальшій власній діяльності. Саме така мотивація навчання створює сприятливі умови для подальшої продуктивної самоосвіти. Навчання у професійних навчальних закладах головним чином передбачає не вивчення окремих предметів, а усвідомлення міжпредметних зав'язків, що складатимуть базу професійних вмінь та навичок [6].

«Антропологічна катастрофа» яку визначив М. Мамардашвілі свідчила про кризу людської особистості, яка витісняє істинну свідомість. І саме у цьому урядовці XIX століття шукали власну вигоду та намагалися стверджуватися в очах народних мас і підкореної їм перспективної педагогічної еліти держави. Така «зашорена» людина нездатна йти новими шляхами, бо для неї існує лише один алгоритм – послідовність дій встановлена управлінцем, яка запускає механізм що працює в інтересах обмеженого кола людей. Таким чином, людину здавна привчили ходити лише разом з усіма і тільки одним єдиним шляхом, «не поглядаючи в боки». За таких умов, особистість перестає усвідомлювати свою особисту відповідальність та здатна використовувати лише готові правила, встановлені для неї іншими. Вважаючи «авторитетність» зразків чимось таким, що стоїть вище дійсності, спеціаліст з такою підготовкою виявляється не готовим до роботи в умовах, які змінюються [5].

Беручи зазначене до уваги, сучасна професійна освіта має формувати особистість здатну бути мобільною, динамічною, активною аби самонавчатися та самовдосконалюватися не лише в межах навчального закладу, але й поза ними. Тому, сучасний педагог, що працює у напрямку формування професійних навичок має постійно моніторити ситуацію аби відчувти той момент, коли доцільно навчання «за зразком» та «на прикладі» змінити на навчання «творче» [6].

Наведене вище змушує вкотре повернутися до аналізу розвиваючих цілей професійної підготовки спеціаліста. Принциповою відмінністю професійної освіти є те, що її отримання передбачає першочергове вивчення вже відпрацьованих професійних алгоритмів діяльності, а вже потім націлює на самоосвіту та самовдосконалення. Завдання кожного педагога у цьому випадку полягає у тому, щоб засобами різних навчальних дисциплін домогтися свідомого сприйняття та відтворення

визначеної заздалегідь послідовності професійних дій та здатності їх трансформувати з метою підвищення рівня власної професійної майстерності [6].

Як відомо, молодий спеціаліст не має великого досвіду практичної роботи, а тому не почувається впевнено на трудовій ниві. З часом накопичується досвід і професійне становище фахівця стає більш стабільним. Спеціаліст, завдяки своїй наполегливості, стає професіоналом – людиною, що має спеціальну підготовку з певного роду діяльності та виконує роботу на високому професійному рівні, а потім і майстром своєї справи – людиною, що має вищий рівень професіоналізму та застосовує свій досвід часто на інтуїтивному рівні. Зазвичай майстер своєї справи не може навіть пояснити, чому саме обирає ті або інші методи та прийоми роботи. Отже, саме у такий спосіб професійний рівень особистості зростає.

Аналіз історичних та сучасних джерел дозволяє виділити найбільш важливі фактори з яких для успішного вивчення фізики у сучасних професійних навчальних закладах вважаємо такі:

- важливість зацікавленості та активності розуму,
- уникання шаблонності,
- диференціація навчання та помірність навантаження,
- позачасовість, наступність та неперервність освіти,
- навчання на засадах гуманізму та демократизму,
- послідовність та природність навчання,
- використання педагогічної бесіди професійного спрямування,
- відсутність авторитаризму,
- зв'язок виховання та навчання,
- розвиваюче навчання у науково-дослідній роботі,
- поєднання теорії з практикою й діяльнісного підходу,

- організації співпраці на основі індивідуального підходу до вивчення дисципліни,
- щільного поєднання розмовних та наочних методів навчання,
- організації колективної роботи та взаємонавчання виключно з позиції їх професійної орієнтації,
- усвідомлення практичної значущості кожної навчальної дисципліни, що вивчається особистістю.

Найбільш комплексно вони можуть розкритися у практичній діяльності. Важливим при цьому виступає єдність освітньо-професійних вимог викладачів різних навчальних дисциплін та усвідомлення кожним окремим педагогом необхідності інтеграції предметів у проєкції на професійне спрямування особистості. Так, в контексті нашого дослідження, фізика як загальноосвітня навчальна дисципліна у сільськогосподарському училищі поряд із формуванням світогляду, перш за все, має показати свою практичну значущість у майбутній професійній діяльності особистості.

Висновки. Беручи до уваги зазначене вище, подолання проблеми професійної освіти бачимо перш за все у підвищенні педагогічної кваліфікації учителів та майстрів училищ. Викладачі спеціальних дисциплін мають підвищити свій педагогічний рівень та акцентувати увагу на застосуванні знань із різних галузей науки у спеціальній фаховій діяльності. В свою чергу, викладачі загальноосвітніх дисциплін (у тому числі і фізики) мають підвищити свою компетентність у напрямку знань особливостей сільського господарства та використовувати їх при викладанні своїх предметів: пояснювати де і як застосовуються знання з фізики у сільському господарстві та чому важливо володіти тими знаннями аби мати високий професійний рівень. Окрім того, у професійному навчальному закладі має існувати надміцний та

продуктивний зв'язок викладачів загальноосвітніх та спеціальних дисциплін. У такий спосіб педагоги демонструватимуть єдність вимог та підходів і формуватимуть свідомі знання учнів стосовно практичного застосування фізичних знань у їх подальшій професійній діяльності у сільському господарстві. Чітке розуміння особистістю «навіщо це мені потрібно» значною мірою підвищує рівень її свідомого ставлення до процесу навчання та опанування конкретною професійною діяльністю.

Таким чином, з метою якісної організації навчального процесу з фізики у професійних навчальних закладах викладачі мають використовувати тематичні профільні приклади, тренувальні задачі за профілем навчання, прикладні задачі, експерименти та досліді професійного спрямування і т. ін.

На основі проведеного дослідження, перспективи подальших розвідок полягають у підготовці конкретних дидактичних розробок та методичних вказівок щодо вивчення фізики згідно розглядуваного профілю, в тому числі і сільськогосподарського, як найбільш багатогранно поєданого з природою, а відповідно, й фізикою, як фундаментальною наукою, що її вивчає.

Література:

- 1. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. Посібник.- К.: Вища шк., 1995. – 237 с.*
- 2. Духавнева А. В., Столяренко Л. Д. История зарубежной педагогики и философии образования. Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов н/Д: Феникс, 2000. – 480 с.*
- 3. Кожевникова И. И. Личность преподавателя высшей школы в инновационном развитии образования / И. И. Кожевникова / – Innovative solutions in modern science № 1(1), (Scientific journal), ТК Meganom, - Dubai, UAE, 2016. – С. 87 – 91.*

4. Латышына Д. И. *История педагогики (История образования и педагогической мысли): Учеб. Пособие.* – М: Гардарики, 2002. – 603 с.
5. Лимарєва Ю. М. *Свідомість педагога як засіб реалізації принципу свідомості навчання / Портал сучасних педагогічних ресурсів / Електронний ресурс: <http://intellect-invest.org.ua>*
6. *Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: Збірник наукових праць / За ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало.* – Київ, 2003. – 680 с.
7. *Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. Сост. и автор вводимых статей чл.-кор. АПН СССР, проф. А. И. Пискунов.* - М: Просвещение, 1971. – 560 с.

References:

1. Ghaluzynskyj V. M., Jevtukh M. B. *Pedagoghika: teorija ta istorija: Navch. Posibnyk.*- K.: Vyshha shk., 1995. – 237 s.
2. Dukhavneva A. V., Stolyarenko L. D. *Istoriya zarubezhnoy pedagogiki i filosofii obrazovaniya. Seriya «Uchebniki, uchebnye posobiya».* Rostov n/D: Feniks, 2000. – 480 s.
3. Kozhevnikova I. I. *Lichnost prepodavatelya vysshey shkoly v innovatsionnom razvitii obrazovaniya / I. I. Kozhevnikova / – Innovative solutions in modern science № 1(1), (Scientific journal), TK Meganom, - Dubai, UAE, 2016. – S. 87 – 91.*
4. Latyshyna D. I. *Istoriya pedagogiki (Istoriya obrazovaniya i pedagogicheskoy mysli): Ucheb. Posobie.* – М: Gardariki, 2002. – 603 s.
5. Lymarjeva Ju. M. *Svidomisj pedagogha jak zasib realizaciji pryncypu svidomosti navchannja / Portal suchasnykh pedagoghichnykh resursiv / Elektronnyj resurs: <http://intellect-invest.org.ua>*
6. *Pedagoghika i psykholohija profesijnoji osvity: rezuljtaty doslidzhenj i perspektyvy: Zbirnyk naukovykh pracj / Za red. I. A. Zjazjuna ta N. Gh. Nychkalo.* – Kyjiv, 2003. – 680 s.

7. *Khrestomatiya po istorii zarubezhnoy pedagogiki. Sost. i avtor vvodnykh statey chl.-kor. APN SSSR, prof. A. I. Piskunov. - M: Prosveshchenie, 1971. – 560 s.*